

مقاله

غلامرضا جنتیان

در تمامی دنیا برای به دست آوردن چنین تصویری هزینه‌های بسیار سنگینی صرف می‌کنند. در حالی که در بالاترین قله‌ی این روند در سال ۱۳۸۳ از جمع مبلغ شش هزار میلیارد ریال کل اعتبارات پژوهش کشور که معادل ۰/۷ درصد GNP کشور است، سهم آموزش و پرورش برابر ۲۰ میلیارد ریال یعنی برابر سی و سه صدم درصد بوده است. بنابراین حتی اگر رسالتی برای آموزش و پرورش در زمینه‌ی ترویج فرهنگ پژوهش در جامعه قائل باشیم، مبلغ قابل توجهی را هزینه نکرده‌ایم که اکنون نگران باشیم و اگر حداقل در لفظ و بیان اقرار داشته باشیم که یکی از مؤثرترین راه‌های گسترش فرهنگ پژوهش و آشنایی با روش‌های پژوهشی از طریق تعلیمات دوره‌ی عمومی و آموزش و پرورش است، باید گفت که بیش از این‌ها لازم است هزینه کنیم.

آموزش و پرورش استان در سال گذشته در زمینه‌ی پژوهش ۱۵۰۰ میلیون ریال هزینه کرده است، در حالی که شرکت فولاد مبارکه معادل ۶ میلیارد ریال هزینه کرده و اعتبار سال جاری این شرکت برابر ۸ میلیارد ریال پیش بینی شده که نشان دهنده‌ی بینش صحیح مدیران این واحد تولیدی نمونه‌ی کشور است. شاید تفاوت عمده‌ی بین شرکت فولاد و آموزش و پرورش آن است که ضایعات آن شرکت قابل رؤیت و عینی است، در حالی که حاصل اشتباهات ناشی از روش‌های استفاده شده در آموزش و پرورش پنهان است و یک دهه طول می‌کشد تا مشخص گردد.

این روزها در برخی محافل چه در سطح استان و چه در سطح کشور بحث‌هایی مطرح است که انجام هزینه‌هایی برای پژوهش در آموزش و پرورش چه وجهی دارد؟ قبل از اینکه به بررسی این سؤال که به صورت شفاف و علنی هم طرح نمی‌شود بپردازیم، بد نیست نیم نگاهی به آنچه که تحت نام پژوهش در آموزش و پرورش گذشته است، داشته باشیم. قریب به پانزده سال پیش، در سال ۱۳۶۸ وزارت آموزش و پرورش گام در این مسیر نهاد و اکنون حاصل آن اقدام، بیش از پنج هزار گزارش پژوهشی است که حداقل تصویر روشنی از آنچه که در درون آموزش و پرورش گذشته و می‌گذرد، ارائه کرده است.

«تصمیم‌های مسئولان ما تصمیم‌های گران قیمتی هستند. بر اساس این تصمیم‌ها گاه میلیاردها تومان بودجه تصویب می‌شود و اگر تصمیم درستی نباشد، میلیاردها تومان به کشور ضرر خواهد خورد»^(۱). دستگاه عظیم آموزش و پرورش بیش از هر دستگاه دیگری نیازمند انجام پژوهش در زمینه‌ی فعالیت‌های جاری و آتی خویش است و توسعه‌ی پژوهشکده تعلیم و تربیت به پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش بیانگر نیاز ملی در راستای سازماندهی مقوله‌ی پژوهش در وزارت آموزش و پرورش می‌باشد.

از سوی دیگر اکثر اندیشمندان جامعه مسؤولیت نشر و گسترش فرهنگ پژوهش را برعهده‌ی آموزش و پرورش می‌دانند. «به نظر من دستگاه آموزش و پرورش باید روح علمی و پژوهشی و نواندیشی و دگراندیشی را در جامعه نهادینه و تبدیل به یک فرهنگ بکند»^(۲). آموزش و پرورش راه پر افتخاری را در زمینه‌ی پژوهش طی کرده است، با استفاده از یافته‌های پژوهشی و اطلاعات جامعی که از روند جاری آموزش و پرورش به دست آمده است، با حفظ اصول، شیوه‌های جدید تحقق اهداف را به محک پژوهش علمی بگذاریم و یقین داشته باشیم که صرفه‌جویی حاصل، از هزینه‌ی انجام شده بسیار بیشتر است. در این راه صحیح تردید نکنیم. والسلام

۱- منصور کبکائیان، ویژه‌نامه پژوهش‌نامه آموزشی، شماره ۲۰، آذرماه ۱۳۸۴، ص ۲۰.
۲- محمود مهرمحمدی، همان مدرک، ص ۹.